

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De imitatione Christi - Cod. Lichtenthal 138

Thomas <von Kempen>

Arg[e]n[toratum], [1489 Inkunabel; Handschrift um 1500]

Johannes Gerson, De meditatione cordis [Druck]

[urn:nbn:de:bsz:31-40588](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-40588)

reuelat se hūilib⁹. dat intellectū p̄uulif
apit sensuz puris mētib⁹ z abscōdit gō
tiā curios z supbis. **R**atō hūana debi
lis est z falli p̄t: fides aut̄ p̄a falli nō p̄t.
Dis rō z natural̄ inuestigatio fidez se
qui debet non p̄cedere nec infringere:
Naz fides z amor ibi maxie p̄cellūt
z occultis modis in h̄ sanctissimo z su
percellentissimo sac̄o opant. **D**e eter
nus et immēsus infiniteq; potētie sac̄
mag z inscrutabilia in celoz in tra nec
est inuestigatio mirabiliū operū eius
Si talia essent opa dī vt facile ab hu
mana rōe capent̄. non essent mirabi
lia nec ineffabilia dicenda

Explicit liber quartus et vltim⁹
de sacramento altaris

Francis **T**homedē **R**ēpis de imi
tatione christi. z de cōtemp̄u mundi
deuotū z vtile opusculū finit feliciter.

Incipit tractatus de medicatione
cordis m̄gri **J**ohis gerson. **C**ap. **I.**

meditatio cor 11

dis mei in respectu tuo sp
m **Felix** certe q̄ cū p̄pha p̄t ex
sententia dicere p̄bz istō
deo. **Sz** videam⁹ in p̄mis
qd̄ sit meditatio cordis nō p̄ carnali so
lo sz spūali corde. **Est** autē meditatio ve
hemēs cordis applicatio ad aliqd̄ in ue
stigandū z inueniendū. **Et** hec appli/
catio foris bz difficultatē q̄ q̄nqz maio
rē q̄nqz miōrē. **Qd̄** vt itelligat̄ p̄ suppo
nat̄ ex credit̄ z ab exp̄iētia cor n̄z p̄di
tū eēt tres h̄re spēs oclorū. s. mē
tales. rōnales z sensuales. **Et** ex ill̄ est
vtrobiz vn⁹ oclus in cognitiōe ali⁹ in
affectōe. **Fundat̄** hec distinctiō in alte
ra q̄ dicim⁹ v̄ oīem h̄re portione seu fa
ciē rationis duplicē. q̄z sup̄ior p̄t̄ ad
leges eternas. altera ad tp̄ales. neutra
tū in actu suo depēdet ab organo cor/
peo. **Sz** istis est rō demersa corpi q̄
sensualitas appellat̄. **Prim⁹** oculorū

Motus

vocatur ab alijs oculus. mens al/
ter oculus rōis. terci^o oculus corporis.

Capitulum. ij.

Ferat ab initio bñ p̄diterōal
nature illis ordo ordinisq; trā /
quillitas q̄ ad nutū z mez imperiuz
sensualitas rōi inferiori z inferior rō
superiori f̄niebat **E**t erat ab inferioribz
ad supna p̄nus et facil' ascēsus faciēte
B̄ leuitate original' iusticie subleuātis
sursuz corda. q̄m admodū naturaliter
ignis sua leuitate sursuz fert **A**t p̄o p^o
q̄s aduersus dñm supremū ingra p̄di
tio demeruit auferri iusticiā hāc origi
nalē s̄b introijt pond^o quissimū conco
mitās pctm̄. qd̄ miserā z captiuatā a/
nimā trahere nō cessat ad infima tāq̄
circūligata sit funibz chatheis et ope
dibz. vincta in mēdicitate z ferro **S**ic
q̄ mirabili imo miserabili p̄fusione fa
cta est ordis p̄oris p̄uersio : q̄ in hoīe
sic merso tenebris z carcere ceco. p̄tur
batus ē in trā triplex v̄nīq; oculus per

Æ

impedire in sensualitate. p obnubi-
tatem in inferiori rois portioe. 2 p qn-
da excecatoz in superiori rois portioe

Abem? ecce caz pma Ca. III

b difficultatis qua in meditatioe
sentim?. quaz in habedis sp ad
dum oclis exprimur. **F**acit hoc pena
illa gredo deorsuz iugiter ipellēs: que
admodū videre ē sensibiliter in aque/
ductu. q̄ tota facilitate defluit in ima.
Continet aut̄ vlt̄ sursum leuat nō nisi
cū violentia. **N**ō aliter cor ad infima
p̄nū leuiter effluit hac illacq̄ veluti si-
ne retinaclo vlt̄ labore. qm̄ facilis des-
census auerni. ait poeta. **S**z reuoca-
re graduz supasq̄ euadere ad auras h
opus hic labor est. **Cap. III.**

Erscrutemur p̄seq̄nter ex p̄dic-
tis naturā seu p̄prietatē medita-
tionis. qm̄ ex hoc ip̄o q̄z necessa-
ria nobis ad deum tendētibz existat
videbimus. **D**iximus autem 2 repeti-
mus q̄ meditatio est fort̄ 2 reberēs

applicatio vel attentio animi ad aliqd
inuestigandum vel inueniendū fructu
ose. **A**ddimus fructuose ne meditatio
vergat aut in supstitōem aut in curio
sitatē. aut in melancolicā stolidita
tem. **D**icam⁹ ergo cōplectentes q^d me
ditatio est vehemēs ⁊ salubri animi ap
plicatio ad aliquid inuestigandū v^l ex
perimētaliter cognoscendū. **N**onim⁹
hoc vltimū ppter naturā ipius affectō
nis que diuersa sortitur noia pportio
naliter ad dōctōez cognitōis. **N**on ei
pōt aliter affectio cognosci q̄ expimē
taliter ab eo q̄ p eam afficitur. **Q**uā ex
perimētalē affectōnis cognitōem nō
pōt eā hñs in alterz p̄bis quibuslibz in
fundere nisi similiter affect⁹ sit alter
ille. **Q**uoniā solus nouit prout i apo
calipsi scribitur qui accipit. **P**ropte
rea vocatur māna abscōditū. **E**xēplū ē
p̄spiciū in illo q̄ nouit dulcedinē mel
lis solū p doctrinā. sic medicus sanus

noſcit infirmātis dolorē. **D**ecaūt dul
cedo a guſtate hic dolor ab egrotāte a
liter z longe cognoscunt. **Cap. V**

Erpēdam⁹ ex his q̄s p̄funde ſen
p ferit p̄ha naturā meditatōis dū
ait. **I**n meditatōe mea exardeſ
cet ignis. **U**trūq̄ ei amplex⁹ ē z lumē ī
intellectu. z ardorē in affectu. **Q**uā p̄o
ſit difficile q̄ ignis deuotōis ſpūalis
exardeſcat ſtatu meditatōis fiet notū
cōſiderātibz ignē materialē dū q̄ritur
a lignis aq̄ſis viridibz luto reſpiſis eli
ci. **S**uffla q̄ntū potes: iterū atq̄ iterz
mlto conatu reſuffla. emerget plūmus
ab initio fum⁹ turbans oculos. vit es
micabit ſcintilla q̄ mor euaneſcet. **D**is
p̄ges forſitā irat⁹ cōgeſta p̄us ligna ſi
nō in longanimitate p̄ſtiteris. quā lōy
ganimitatē appellam⁹ hic meditatōem
aut meditatōi p̄iūgendā. **Cap. VI**

Eminim⁹ aliq̄s nos ſc̄pſiſſe do
m c̄trinas v̄l induſtrias nedū lati
no ſz gallico ſmone ſup b̄nda

medica
aius rei
ologia
ro d m
ſy de n
nig tā
ſtare b
nā ſe ſe
aliq̄ ſe
mer ml
mēte ſtu
c r
n
platois
cillim
pponit
ce med
tis exp
tate z
re medi
p̄d' eff
ſicuen

meditatōi tali: licz fortassis vteremur
alijs termīs ī tractatulo d̄ musica the
ologia. p̄tea q̄ p̄rimo docz. z in alte
ro d̄ mōte p̄tē platōis edito: alteroq; sur
suz de medicitate spūali p̄pilato. **De**
niq; tāta repit̄ difficultas: tāta p̄ diuer/
sitate hoīm varietas ī practicādo doct̄
nā s̄e sc̄tēq; meditatōis q̄ an silere. v̄l
aliqd̄ scribere p̄sultius sit. videoz ego
met̄ m̄h̄ūpi q̄nq; sub dubio hincind̄
mēte fluctuare. **Capitulū. VII**

Um cū recogito q̄ absq; mediz
c̄tatōis exercitio null̄ secluso dei
miraclo speciali ad p̄fectōz p̄tē
platōis dirigīt aut puenit. null̄ ad re
ctissimā xp̄iane religiōis normā vitē se
p̄ponit audio zelās ardeoz studiū sā
cte meditatōnis suadere. **At** s̄o dū to
tiēs exp̄t̄ p̄icla sedul̄ recogito difficul
tatē z arduā raritatē pueniēdi q̄ trabe
re meditatio nitit̄ ego q̄i toz pēs z stu
pid̄ efficioz. **Qu**esierit aliq; q̄ pacto
sic eueniat qd̄ nimiz fr̄q̄nter exp̄tū ē

vices vt contigat studiū meditatiois cō
uerti dilabiq; in morbū melancolice
passiois ppter imoderatōez vlt ppter su/
pbiam dari in reprobū sensu; dyabo
lice illusionis.

Capit. VIII

Anuducam⁹ exēplis id qđ dici
mus. Scim⁹ vinū in iocū dita
tē z hoīs salutē pditū esse. Sic
em̄ scriptura. sic rō loquit̄ **V**idem⁹ tū
ex abusu potātū p̄sertim dū febrū di
scrasia laborātq; pot⁹ vini alioqñ salu
bris causat vel egritudis augmētuz vel
maniā et furozē aut qñq; mortē **N**os
aut̄ filios oēs adā qđ egrotos. qđ fe/
bricitates esse pessimis aīe febrū ne/
gauerit. quib; p̄tunt̄ in nausēa et ama
ritudinē optia diuioz eloq̄oz p̄ba. q/
bus in sel p̄uertit̄ suauissim⁹ diuī p̄bi
panis. **H**eu miseros nos. heu q̄ ex in
tima p̄sideratōne t̄lis miserie p̄clama
uit apl̄s. **I**nfelix ego hō qđ me libera
bit de corpe mortis hui⁹. **S**bdit **D**īa
dei per ih̄m xp̄m.

Capit. IX

Uid agim⁹ ḡ. qđ abimus p̄clo
q pites p̄ abrupta vicioꝝ. **I**bm⁹
ne post desideria cordis nr̄i z i
adinnētionib⁹ nr̄is pessimis d̄spari si
ne lege sine freno sine ordine. **F**unqđ
sufficiēt nob̄ cogitatōnes instabiles.
sordide fluxe. somnioḡ simillime. que
nō p̄ solatōem v̄ edificatōem allature
sunt. s̄z desolatōem mesticiā z ruinaꝝ
oblectātib⁹ se in eis dē. **R**ñdebim⁹ neq̄
q̄ id fieri debere. s̄z adsit discretio mo
deratrix in oībus. quaz nō securi⁹ h̄re
post diuinā gr̄am poterim⁹ q̄ p̄ sedu
lū z secuz alteri⁹ exp̄ti nosq̄ diligēti⁹ z
agnoscentis consiliū

Capitulum. X

Lamat **A**restoteles voce ex
c pientie loquens q̄ ars z virt⁹
sunt circa difficilia vt ars pin
gendi. ars scribendi. ars citharizādi.
virtus castitatis. virtus fortitudinis
virtus sobrietatis. **H**oc vero sic intel
ligēdū ē q̄ ab inico virt⁹ z ars mltas i

acq̄sitiōe sua patiunt̄ difficultates: dū
q̄ fuerit acq̄sita facilia sūt eis oīa. **D**i-
git faciliter pictor̄ exercitat̄ in arte. sic
de sc̄ptore. sic d̄ citharizāte videm̄. ita
vt diceret idē **A**resto. q̄ ars p̄fecta nō
deliberat. tā sibi facilis ē actus suus.

Tamur ista p̄partē **Ca. XI.**

v dū de meditatōe loq̄mur. **A**ttē-
dam̄ q̄ in trahēdo passim line-
as picture vt̄ sc̄pture difficultas nlla ē
sic nec in discussione digitor̄ p̄ citha-
re cordas **I**nuenim̄ s̄lt̄ in cogitatōe
Non eī difficult̄ aut laboriose nūc h̄
nūc illud put̄ occurrerit cogitat̄: sed q̄
null̄ inde resultet effect̄ videt̄ in sic pi-
gēte. sic scribēte z sic citharizāte. ita ne
q̄ p̄sus in sic cogitāte. imo cū se talib̄
cogitatōib̄ vaḡ oblectauerit. vt dicit
Seneca trist̄ remanebit **P**orro labo-
riose: studiose z attentissime cū mira tar-
ditate p̄ingēdo: scribēdoz citharizādō
fit q̄nq̄ vt bñ z celeriter ista fiant.

Capitulum. **XII.**

Uorsus ista. **N**imix vt oñda/
q mus quēadmodū de cogitatōe
null^o vnq̄ pficiet aut emerget
in meditatōz. q̄nto min^o in cōtempla/
tionē. **E**t meditatōe fo q̄ summā hz
difficultatē si bona fide. simplici corde
z discreta diligētia exerceat pueniem^o
ad hāc pfectōez q̄ absq̄ylla difficulta
te fiet apd nos fructuose: qd sūmo me
ditatōis studio p̄rerevoluim^o **I**ta d̄
niq̄ trāsibit meditatio in p̄tēplatōez.
Non ei differt meditatio a p̄tēplatōe
nisi penes facile z difficile. qm̄ vtrobi
biq̄ ē fruct^o aliter q̄ in cogitatione.

Escribit autē p̄tēpla **Ca. XIII**
Dioq̄ est libz expedit^o mēns ita
itus in res p̄spiciēdas vsq̄q̄z
diffusus **E**t hoc q̄ ad p̄tēplationē que
respicit intellectū. **P**orro q̄ ad p̄tēpla
tionē q̄ consistit in affectu et in praxi.
describit eā **D**ugoḡ ē p̄ subleuate mē
tis iubilū mors q̄daz carnaliū deside
rioz. **H**oc ē gustare q̄ suavis est dñs

Quē gustum sequitur alia longe cogni-
tio quā fuerit intellectualis solū visio vel
quedā auditio per fidei aut per scripturā

Editabitur ecce alii **Cap. XIII**

In quō gemēs et suspirās ut colūba
diceret cū propheta. **D**editatur sum

nocte cū corde meo exercitabar et scope-
bam spiritum meum. **F**acit hoc anxie difficiliter
et laboriose. recogitando nūc omnes
annos suos in amaritudine anime sue. nūc
iudicia dei quae sunt abyssus multa in celo
et sursum et in terra deorsum. et ita de rebus
aliis circa quae versatur meditantis attentio
vehemens. ut ea quae meditatur vel cogitat
limpidius vel firmiter in affectu suum tra-
hat. **E**fficiet tandem ut haec omnia tanta fa-
cilitate recogitet et sapiat quae facilius est ipsa
cogitatio. **D**ocet nos exempla praedicta si
dubitamus. **N**on enim plus laboris habet scrip-
tor pictor et citharista bene agendo quod op-
time didicerit. quae vagus et rursus aliis ab
initio discurrens sine arte et ordine per
lineas picture vel scripture. aut per citha-

re cordas.

Cap. XV

Dedendū est ad p̄missa nibilos
a min⁹ q̄ vix est aliq̄s ita p̄fectus
in arte sua q̄n assidue possit ad
aliq̄ v̄l agnoscēda v̄l agēda p̄ficere q̄/
lia necesse est vt nō habeat cum labore
Altro magi hoc vez est in ip̄a de qua
loq̄mur meditatioe q̄ nouos veritatis
aut deuotōis fet⁹ iugiter parere studet
Sz nō deest p̄turitōis dolor p̄pter ille
lud maledictū sp̄ualiter intellectū. **I**n
doloze paries filios tuos. **N**ō memi/
nit t̄n p̄sire p̄pter gaudiū qz nat⁹ est si
bi nou⁹ cognitiōis ⁊ affectōis sc̄re fet⁹
in animi sui mundū.

Ca. XVI

Venit aut̄ ab inuitō frequētius
e vt dū aliquis nondū purgatus
a vicijs fatagit meditari vt co/
lūba meditatatur quasi vetus limea do/
los ⁊ odia. **M**editatur sicut canis ra/
biōsa silentia rodens iuxta verbus sa/
tirici. **M**editat quasi sordida sus dū

fediffimas in aīo p̄fat reuerfatq; cogi/
tatōes **Q**uid porro de blasphemie spū q̄s
ab ominabil' q̄s horrid'. **N**ōnunq; in
surgit territās meditantē loq̄ns adū/
sus deū sc̄tōs sanctasq; ingētia q̄ nec
fari licet **J**aciunt ifidelitat' iacta. **b**a/
raturū dei patōis apit: experimentum q̄s
māifestat q̄s recte iusserit sapiens **F**ili
accedēs ad finitūte dei p̄pa aiām tuaz
ad tēptatōem. **S**biungēs p̄sidiū cer/
nissimū. **S**ta in timore **B**eat' em̄ vir q̄ sp̄
est pauidus. **C**api. XVII.

Quid' p̄o sp̄ quō beat' q̄reret a/
p liq̄s dū timor addit t̄iori. scru/
pul' scrupulis. pusillanimitas
pusillanimitati. p̄rim cū nō adest assi/
due p̄siliator: dur' z premōstrator: itine/
ris arti z recti **S**i p̄o tal' q̄ rar' est inue/
tus forte fuerit cū ocio nouū meditā/
tē instruedi q̄stū libuerit: felix q̄dē erit
ip̄enou' tyro: si t̄m. p̄rin' ab scylla tres/
pidatōe par' est credere p̄silio. **S**z o q̄
nōs bone ihu q̄uens hesitabit z idē re

petet iterū iterū. q̄ q̄i falli reformidans
q̄ret idē Deniq̄nō vret erga danē sibi
psiliū doctna iacobi. q̄ est vt postulet i
fide nihil besitās. **S**cp̄si q̄daz super
bmōi scrupul̄ in tractatulo de p̄para
tione ad missaz. aliq̄ silr̄ d̄cautel̄ d̄ spi
ritū blasphemiedurissimū. aduersus
quē remediū optimū ē p̄tenere nec cy
rare. q̄n̄ pot̄ irridere. neq̄ sup̄ his iol
licite p̄fiteri nisi forsitā in p̄ncipio p̄
cautela ⁊ h̄ndo psilio **D**e scrupul̄ p̄o
teneat̄ hec regl̄a q̄ aduersus eos agen
dū ē si ita prudēs aliq̄sz expt̄ psiliator
dictauerit. mā dauerit aut iusserit. nec
aget in h̄ p̄sciaz suā demeritorie. dū
illā ad psiliū sapiētioz p̄ rōis libtatez
ab aīo suo mutat̄ ⁊ deponit̄ q̄uis assis
due sensualitatis remurmuratō forte
sentiat̄. Alioq̄n nūq̄ fiet in pace d̄o lo
cus cordis. **R**ursus aduertendū. qm̄
sic dicēte **A**resto. oīs n̄ra p̄gnitio vēit
a sensu: iterū necesse ē oēs intelligentē
fantasmata spectari. sic originat̄ medi

tatio nostri cordis a sensibilibus que fi-
gurata sunt et colorata. et ceteris accidē-
tib⁹ t⁹is et loci circūuoluta. Hinc sunt
meditationes cōscripte: hinc imagines
pictæ et sculpte. hinc generaliter fit il-
lud psalmiste. **M**editar⁹ suz in oibus
opib⁹ tuis. in factis manū tuarū me-
ditabar. **Q**ue utiq³ facta et opera sunt
corpalia. **N**ihilomin⁹ d⁹ assurgere me-
ditas et ultra p⁹gredi ueluti p⁹ scalā ali-
quā ex uisibilib⁹ ad inuisibilia: sic dicit
ap⁹l⁹s. qm̄ inuisibilia dei ex his q̄ facta
sunt intellecta cōspiciunt. sempiterna
q̄z uertus eius et diuinitas. **P**ropterea
docēs nos a corpali ad spūalia mig-
re dicebat. **E**t si xpm̄ fm̄ carnē cōgnoui-
mus: nūc tñ fm̄ carnē ñ cōgnoscimus.

Ca. XVIII.

Duertendū uero

a q³ meditatūris duplices inter
ceteras tēdunt insidie. vna dū
petūt cōsilū sup̄ occurrētibus scrupulū
meditatione sua p̄sertim m̄lier a viro. **A**

tera dñi sunt in actu meditatiōis. **F**it i
p̄mo casu crebri⁹ ⁊ leui⁹ q̄ a multis cre
di p̄r agglutinatiō q̄dā aīoꝝ velata pal
lio sc̄tē duoteꝝ dilectōis. q̄ p̄mo ⁊ fa
bulariōib⁹ sub typo q̄rendi ⁊ silij q̄rif.
dehinc aīa veluti ⁊ fricata calefcit ⁊ sen
sim igne ceco carnal amoris carpit et
vrit. nec intelligit p̄mo donec rādē ad
rīsus leues; ad facetos blād ofcꝝ gest⁹
p̄uentū ē. **A**uertat dñs a suis suis id
q̄d reliquū silem⁹. **T**imeo inq̄t aplō
nc dñi spū ceperit. carne ⁊ summamini
Scp̄si iaz plies talia p̄seq̄nter ad **Au**
gustinū noiātim in tractatulo d̄ p̄ba
tōe spiritūū. **I**ncurrūt aliō picl̄m me
ditātes: dñi i sol fantastij; dñi sol imagi
bus corp̄is se tradūt ⁊ toto coz d̄vebe
m̄ter incūbūt. **F**it p̄inde q̄ meditatiō
dñi trāsire satagit i p̄tēptatōz collabat
ad melācolicā seu fantasticā lesiōz. ita
tādē vt imagies itez p̄fatas i imagiati
uap̄tute p̄ reb̄ip̄is exteriorib⁹ accipiat
Et sic enicit i sōniātib⁹ dñi dormiūt.

aliter istis in vigilia ptingit q̄z verba
z opa nullā inter se p̄nexionē. nullū or
dinē suāt. vbi neq̄ est p̄ncipiū neq̄ fi
nis. vbi sic vulgo d̄r neq̄ ē caput neq̄
cauda. s̄z de gallo fit salt̄ ad cignū. ita
v̄vigilātes somniare videant̄. Porro
timēt nō timēda. sperāt nō speranda.
Hūc gaudio dissoluunt̄. nunc subito
merore tabescūt. Quales egent ampli
us fomēro socrat̄ q̄z monitōe sapiēt̄.

Tractatus venerabil' m̄gr̄i Jo
hānis Gerson de meditatioe cor/
dis. Argū. impressus. Anno dñi
D. cccc. lxxxix. finit feliciter.